

Як забезпечується дотримання санкцій у США: багаторівневий механізм відповідальності

Як забезпечується дотримання санкцій у США: багаторівневий механізм відповідальності

Дослідження присвячене механізму забезпечення примусової реалізації санкційних обмежень, який діє у США та двом рівням відповідальності обхід санкцій - цивільно-правовому та кримінально-правовому. Такий механізм демонструє свою дієвість, і може бути прикладом як для України, так і для інших західних демократій, зацікавлених у міцності санкційної політики.

Публікація видана за підтримки Prague Civil Society Centre

Видавець: аналітичний центр "Інститут законодавчих ідей". Всі права захищені.

Автори: Тетяна Хутор, Богдан Карнаух, Тарас Рябченко, Андрій Климосьок

ЗМІСТ

<u>Правова основа санкцій у США</u>	4
<u>Види відповідальності за порушення санкцій</u>	6
<u>Рівень цивільної відповідальності: регламенти і практика OFAC</u>	9
<u>Деякі справи OFAC</u>	13
<u>Рівень кримінальної відповідальності: практика Департаменту юстиції</u>	16
<u>Деякі справи, порушені Департаментом юстиції</u>	17
<u>Висновки</u>	22

ПРАВОВА ОСНОВА САНКЦІЙ У США

У США правовою основою застосування санкцій є спеціальний закон, **International Emergency Economic Powers Act**, або **IEEPA**, який наділяє Президента особливими економічними повноваженнями для реагування на «*нетипову і надзвичайну загрозу*» національній безпеці, міжнародній політиці або економіці, яка походить повністю або частково з-за кордону (50 U.S.C. 1701(a)).

Для того, аби режим спеціальних повноважень було задіяно, Президент має оголосити загальнонаціональну нагальність, «*national emergency*», щодо відповідної загрози (50 U.S.C. 1701(b)).

Щодо подій 2014 року в Україні така нагальність була оголошена Указом тодішнього Президента Барака Обами від 6 березня 2014 року Nº 13660, і відтоді вона поновлювалася наступними указами (Nº 13661, Nº 13662, Nº 13685, Nº 13849, Nº 13883 та Nº 14065) і не припиняється дотепер.

Загалом американська система санкцій, уведених у зв'язку з війною в Україні, включає три категорії санкцій:

Блокування активів фізичних та юридичних осіб, визначених відповідно до Указів № 13660, № 13661, 13662 та № 13685. Укази Президента визначають широкі категорії осіб, чиї активи підлягають блокуванню, а список із конкретними прізвищами і найменуваннями компаній (List of Specially Designated Nationals and Blocked Persons, SDN List) складає Офіс з контролю зарубіжних активів (Office of Foreign Assets Control, або OFAC).

Секторальні санкції проти суб'єктів, що працюють у секторах російської економіки, визначених Міністром фінансів відповідно до Указу Президента № 13662 та включених до Ідентифікаційного списку секторальних санкцій (Sectoral Sanctions Identification List, SSIList);

Забора на нові інвестиції та експорт або імпорт товарів, технологій або послуг до або із Криму.

З метою імплементації президентських Указів OFAC видало низку регламентів, які кодифіковано в частині 589 Титулу 31 Кодексу Федеральних Регламентів (Code of Federal Regulation, C.F.R.)

Повний перелік заборонених транзакцій міститься у параграфі 31 C.F.R. §§ 589.201-209.

Зокрема, відповідно до пункту 31 C.F.R. § 589.201**(a)**:

«Усе майно підсанкційних осіб та інтереси у майні, що перебувають у США, ввозяться на територію США, або перебувають чи переходять у володіння чи під контроль будь-якої американської особи, блокуються і не можуть бути передані, оплачені, вивезені, вилучені чи іншим чином використані в інших цілях».

Згідно із пунктом **(b)** того ж параграфу:

«Заборони, викладені в пункті (a) цього розділу, включають заборони на такі операції:

(1) *Здійснення будь-яких внесків або передання коштів, товарів чи послуг будь-якою особою, на користь або в інтересах будь-якої особи, чиє майно або інтереси у майні заблоковані відповідно до пункту (a) цього розділу;*

(2) *Отримання будь-якого внеску або коштів, товарів чи послуг від будь-якої особи, чиє майно та інтереси у майні заблоковано відповідно до пункту (a) цього розділу».*

У параграфах 31 C.F.R. §§ 589.202-205 зібрано обмеження з огляду на **секторальні санкції**, спрямовані проти різних секторів російської економіки (фінанси, енергетика, оборонна промисловість і нафтовидобування). У параграфах 31 C.F.R. §§ 589.206-208 міститься **заборона на інвестиції у Крим**, а також експорт товарів, послуг і технологій до Криму або їх імпорт із Криму. Насамкінець, параграф 31 C.F.R. §§ 589.206-208 присвячено заборонам та суворим **вимогам до кореспондентських або транзитних рахунків** іноземних фінансових установ, які свідомо сприяли здійсненню певних значних транзакцій.

ВИДИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ САНКЦІЙ

Відповідальність за порушення санкцій, уведених на підставі ІЕЕРА передбачена у параграфі 50 U.S.C. 1705(c):

«(а) Протиправні діяння

Порушення, замах на порушення, змова з метою порушення або спричинення порушення будь-яких дозволів, наказів, постанов або заборон, виданих відповідно до цієї глави, визнається протиправним діянням.

(b) Цивільний штраф

Цивільний штраф може бути накладений на будь-яку особу, яка вчинила протиправну дію, описану в пункті (а), у розмірі, що не перевищує більшу з таких сум:

(1) 250 000 доларів США;

(2) суму, що вдвічі перевищує суму транзакції, яка становить порушення, за яке накладається штраф.

(c) Кримінальне покарання

Особа, яка умисно вчиняє, умисно намагається вчинити, або умисно вступає у змову з метою вчинення, або допомагає чи підбурює до вчинення протиправного діяння, описаного в пункті (а), у разі визнання її винною, підлягає **штрафу в розмірі до 1 000 000 доларів США**, або, якщо це фізична особа, **може бути позбавлена волі на строк до 20 років, або і те, і інше**».

Таким чином, санкційний режим у США забезпечується **на двох рівнях** – на рівні **цивільної** та на рівні **кримінальної** відповідальності. Відповідно, заходами примусу, що покликані забезпечити додержання спеціальних обмежувальних заходів, є цивільні штрафи, кримінальні штрафи та ув'язнення – для фізичних осіб. До цього додаються також **два види конфіскації** – **кримінальна конфіскація in personam (проти особи)** і **цивільна конфіскація in rem (проти власності)**.

Кримінальна конфіскація стосується конкретної особи і вимагає **обвинувального вироку** проти такої особи, ухваленого в рамках кримінального провадження. Кримінальна конфіскація становить собою покарання. **Така конфіскація передбачена і в українському праві.**

На протипагу цьому, **цивільна конфіскація** спрямована не проти особи, яка скоїла злочин, а проти майна, яке було одержане завдяки злочину, або використане для вчинення злочину. На відміну від кримінальної конфіскації, цивільна не потребує обвинувального вироку, хоча держава все одно зобов'язана довести в суді, що майно було пов'язане зі злочинною діяльністю. **У справі про цивільну конфіскацію позивачем є держава, а відповідачем – саме майно.** Це так званий «речовий відповідач» (*Defendant-In-Rem*).

Процедура дозволяє суду зібрати всіх, хто має інтерес до майна, в одній справі і вирішити всі питання, пов'язані з майном, за один раз. У справі про цивільну конфіскацію **держава виступає позивачем, майно - відповідачем, а будь-яка особа, яка заявляє про свій інтерес до майна, є заявником.**

Цивільна конфіскація дає змогу уряду порушувати справи проти **майна, не досяжного для кримінальної конфіскації**, приміром, проти майна злочинців, які перебувають за межами Сполучених Штатів, включаючи терористів та осіб, що переховуються від правосуддя. Цивільна конфіскація також дозволяє стягнути активи, що належать померлим відповідачам, або у випадках, коли відповідача неможливо ідентифікувати.

Цивільна конфіскація передбачена у параграфі 981 Глави 46 Титулу 18 Кодексу США (UnitedStates Code).

Відповідно цього параграфу конфіскації на користь Сполучених Штатів підлягає:

«(A) Будь-яке майно, нерухоме або рухоме, що було використане для транзакції або спроби транзакції з порушенням розділів 1956, 1957 або 1960 цього Титулу, або будь-яке майно, що має зв'язок з таким майном. [...]

(C) Будь-яке майно, нерухоме або рухоме, що становить доходи або походить від доходів, пов'язаних із... будь-яким правопорушенням, що становить «визначену незаконну діяльність» (як вона визначена в секції 1956(c)(7) цього Титулу), або зі змовою на вчинення такого правопорушення».

Згадане у секції поняття «визначеної незаконної діяльності» (*specified unlawful activity*) сформульовано так, що воно включає в себе в тому числі порушення санкційного режиму.

РІВЕНЬ ЦИВІЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: РЕГЛАМЕНТИ І ПРАКТИКА OFAC

Цивільним аспектом забезпечення санкцій опікується **Управління з контролю за іноземними активами (OFAC)**. Воно стежить за додержанням санкційних обмежень і застосовує цивільні штрафи у разі виявлення порушень санкційного режиму. Для цього, OFAC видає регламенти, у яких консолідує наявне законодавство щодо санкційних обмежень.

Відповідно до цих регламентів OFAC (31 C.F.R. § 589.213):

«**(a)** Забороняється будь-яка транзакція на дату набрання чинності або після неї, яка ухилиється або уникає, має на меті ухилення або уникнення, спричиняє порушення або є спробою порушення будь-якої із заборон, викладених у цій частині.

«**(b)** Забороняється будь-яка змова, вчинена з метою порушення заборон, викладених у цій частині».⁽¹⁾

Окрім того, регламенти уводять поняття **забороненого сприяння** (*Prohibited facilitation*):

«За винятком випадків, коли дозволено інше, резидентам США, де б вони не знаходилися, заборонено погоджувати, фінансувати, сприяти або гарантувати транзакції іноземної особи, якщо транзакція цієї іноземної особи була б заборонена § 589.206, § 589.207 або § 589.208 цієї частини, якби вона здійснювалася резидентом США або в межах США».

(1) Мається на увазі частина 589 Титулу 31 Кодексу Федеральних Регламентів.

Більш докладне пояснення цього терміну наведено в 31 С.Ф.Р. § 589.414:

«Відповідно до § 589.215, заборонене сприяння або схвалення транзакції іноземної особи відбувається, серед іншого, коли резидент США

(a) Змінює свою операційну політику або процедури, або процедури іноземної афілійованої особи, щоб дозволити іноземній афілійованій особі прийняти або виконати певний контракт, зобов'язання або операцію, описані в §§ 589.206-589.208, без схвалення резидента США, якщо така операція раніше вимагала схвалення резидента США, і така операція іноземної афілійованої особи була б заборонена цією частиною, якби вона здійснювалася безпосередньо резидентом США або зі Сполучених Штатів;

(b) Направляє іноземній особі замовлення на закупівлю, запити на участь у торгах або подібні ділові пропозиції, що передбачають операцію, описану в §§ 589.206 - 589.208, на які резидент США не може безпосередньо відповісти в результаті заборон, що містяться в цій частині;

(c) змінює операційну політику та процедури конкретної афілійованої особи з конкретною метою сприяння операціям, які були б заборонені цією частиною, якби вони здійснювалися американською особою або зі США».

Додатково OFAC має **спеціальне Керівництво із застосування економічних санкцій (Economic Sanctions Enforcement Guidelines)**. У Керівництві, зокрема, визначається, як OFAC може реагувати на виявлені порушення санкційного режиму.

Перелік можливих адміністративних актів включає:

- відсутність реакції;
- запит на додаткову інформацію;
- попереджувальний лист;
- висновок про наявність порушення;
- цивільний штраф;
- передання справи правоохоронним органам для початку кримінального розслідування та ін.

Керівництво також містить широкий **перелік факторів, які OFAC бере до уваги**, вирішуючи, котрий із адміністративних актів застосувати, і (в разі застосування штрафу) який розмір штрафу призначити.

Серед цих факторів:

- умисний чи недбалий характер порушення;
- обізнаність щодо протиправності поведінки;
- шкода для цілей санкційної програми;
- індивідуальні особливості;
- наявність у суб'єкта комплаєнс-програми, покликаної моніторити додержання санкційних обмежень;
- ужиті суб'єктом заходи із виправлення виявлених порушень;
- співпраця з OFAC;
- час, коли сталося порушення (приміром, одна річ, коли воно сталося щойно санкції було запроваджено, і інша – коли санкції уже діяли протягом тривалого часу);
- заходи, які раніше вживалися до цього суб'єкта;
- наслідки з точки зору превенції майбутніх порушень;
- інші фактори.

Кожен із цих факторів залежно від обставин може обернутися для суб'єкта **пом'якшуючою** або **обтяжуючою** обставиною.

У Керівництві також передбачено **матрицю** для визначення максимального розміру штрафу залежно від комбінації двох факторів – кричущості порушення і наявності добровільного повідомлення про порушення самим суб'єктом.

		Кричуще порушення	
		Ні	Так
Добровільне повідомлення	Так	(1) Одна друга від вартості транзакції (обмежена меншою із двох сум – 178,290 або одна друга від застосовного законодавчого максимуму за кожне порушення)	(3) Одна друга від застосовного законодавчого максимуму
	Ні	(2) Застосовний відповідно до Розпису розмір (обмежений меншою із двох сум – 178,290 або одна друга від застосовного законодавчого максимуму за кожне порушення)	(4) Застосовний законодавчий максимум

При визначенні кричущості OFAC, як правило, приділяє значну увагу загальним факторам **A** («умисне або недбале порушення закону»), **B** («обізнаність про відповідну поведінку»), **C** («школа цілям програми санкцій») і **D** («індивідуальні характеристики»), приділяючи особливу увагу загальним факторам **A** і **B**. Справа буде вважатися «кричущою», якщо аналіз застосовних загальних факторів, з особливим акцентом на ті загальні фактори, які були визначені вище, вказує на те, що вона являє собою особливо серйозне порушення закону, яке потребує рішучої реакції з боку правозастосовних органів.

Керівництвом також передбачено можливість **укладення угод** між OFAC і суб'єктом, що притягується до відповідальності. І відповідальні суб'єкти часто ідуть на такі угоди.

Деякі справи OFAC(2)

Справа криптобіржі Binance

Binance Holdings, Ltd., біржа віртуальних валют на Кайманових островах з філіями по всьому світу, погодилася виплатити **\$968 618 825** для врегулювання своєї потенційної цивільної відповідальності за 1 667 153 можливих порушень численних санкційних програм (у тому числі санкційної програми щодо Росії у зв'язку з війною в Україні). **Понад п'ять років, з серпня 2017 року по жовтень 2022 року, Binance підбирала та здійснювала операції з віртуальними валютами на своїй платформі онлайн-обміну між користувачами-громадянами США та користувачами з підсанкційних юрисдикцій або заблокованими особами.** Загальна сума транзакцій із порушенням санкційних обмежень склала \$706 068 127.

Справа daVinci Payments

Компанія daVinci Payments (daVinci), що надає фінансові послуги та здійснює платежі в Буффало Гроув, штат Іллінойс, погодилася сплатити **\$206 213** для врегулювання своєї потенційної цивільної відповідальності за 12 391 можливе порушення санкцій OFAC щодо Криму, Ірану, Сирії та Куби. **У період з 15 листопада 2017 року по 27 липня 2022 року компанія daVinci, яка управляє програмами передплатених бонусних карток, допускала викуп бонусних карток в осіб, які, були резидентами юрисдикцій, що підпадають під санкції.** Сума врегулювання відображає рішення OFAC про те, що порушення daVinci не були кричущими і що ці порушення були добровільно розкриті компанією.

Справа Swedbank Latvia

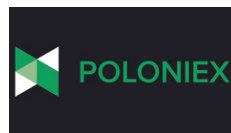

Swedbank Latvia AS, який є дочірнім банком Swedbank AB, міжнародної фінансової установи зі штаб-квартирою у Стокгольмі, Швеція, погодився сплатити **\$3 430 900** для врегулювання

(2) Більше справ тут: <https://ofac.treasury.gov/civil-penalties-and-enforcement-information>

свої потенційної цивільної відповідальності за 386 можливих порушень санкцій OFAC щодо Криму. **Протягом 2015 та 2016 років клієнт Swedbank Latvia використовував платформу електронного банкінгу Swedbank Latvia з IP-адреси в Криму для відправлення платежів особам у Криму через американські банки-кореспонденти.** Клієнт ініціював 386 транзакцій на загальну суму \$3 312 120, які були проведені через американські банки-кореспонденти. Сума врегулювання відображає рішення OFAC про те, що поведінка Swedbank Latvia не була кричущою, хоча й не була добровільно розкрита.

Справа Poloniex

Компанія Poloniex, LLC, зареєстрована в штаті Делавер з головним офісом у Бостоні, штат Массачусетс, яка керувала онлайн-платформою для торгівлі та розрахунків, погодилася сплатити **\$7 591 630** для врегулювання своєї потенційної цивільної відповідальності за 65 942 можливих порушення численних санкційних програм (в тому числі санкційної програми щодо Росії). **У період з січня 2014 року по листопад 2019 року торгова платформа Poloniex дозволяла клієнтам, які, ймовірно, перебували в підсанкційних юрисдикціях, брати участь в онлайн-транзакціях, пов'язаних з цифровими активами, включаючи угоди, депозити і зняття коштів,** загальною вартістю \$ 15 335 349, незважаючи на те, що мала підстави знати їхнє місцезнаходження на основі інформації «Знай свого клієнта» (Know Your Customer) та даних про адресу інтернет-протоколу. Сума врегулювання відображає рішення OFAC про те, що можливі порушення Poloniex не були добровільно розкриті і не були кричущими.

Справа Microsoft

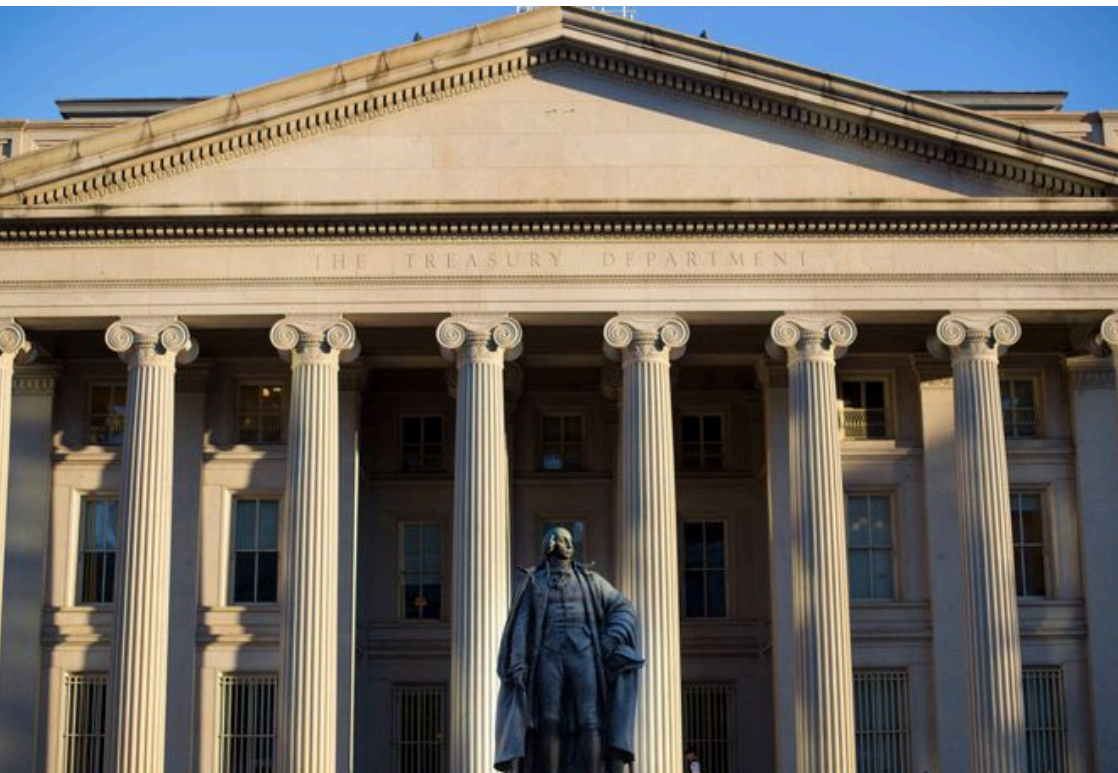

Від свого імені та від імені своїх дочірніх компаній Microsoft Ireland Operations Ltd. та Майкрософт Росія, компанія Майкрософт погодилася сплатити **\$2 980 265,86** для врегулювання своєї потенційної цивільної відповідальності, пов'язаної з експортом послуг або програмного забезпечення зі Сполучених Штатів до юрисдикцій, на які поширюються комплексні санкції, а також підсанкційним

особам або заблокованим особам, що суперечить санкційним програмам щодо Куби, Ірану, Сирії, а також щодо Росії.

У період з липня 2012 року по квітень 2019 року підрозділи Microsoft здійснили 1 339 можливих порушень численних санкційних програм OFAC, продаючи ліцензії на програмне забезпечення, активуючи ліцензії на програмне забезпечення та/або надаючи супутні послуги з серверів і систем, розташованих у США та Ірландії, підсанкційним особам та іншим кінцевим користувачам, розташованим на Кубі, в Ірані, Сирії, Росії та в Криму. Загальна вартість цих продажів і супутніх послуг склала \$ 105 189,79 доларів США.

Сума врегулювання відображає рішення OFAC про те, що поведінка підрозділів Microsoft не була кричущою і була добровільно розкрита, а також відображає значні заходи щодо виправлення ситуації, яких компанія Microsoft вжила після виявлення можливих порушень.

РІВЕНЬ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ПРАКТИКА ДЕПАРТАМЕНТУ ЮСТИЦІЇ

За кримінальний аспект у забезпеченні санкцій відповідає **Департамент юстиції (US Department of Justice)**.

Окрім того, за додержанням санкційного режиму в США стежать, зокрема, такі агенції як: **Мережа боротьби з фінансовими злочинами Міністерства фінансів США (the U.S. Department of the Treasury's Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN))** та **Бюро промисловості та безпеки Міністерства торгівлі США (the U.S. Department of Commerce's Bureau of Industry and Security (BIS))**.

FinCEN та BIS оприлюднили Попередження (див. [тут](#) і [тут](#)), в якому закликають фінансові установи бути пильними щодо спроб фізичних та юридичних осіб, які намагаються обійти заходи експортного контролю, запроваджені у зв'язку з вторгненням Російської Федерації в Україну. Це спільне Попередження надає фінансовим установам огляд чинних експортних обмежень, перелік товарів, що представляють інтерес з точки зору можливого ухилення від експортного контролю, а також окремі транзакційні та поведінкові «червоні прапорці», які допоможуть фінансовим установам виявляти підозрілі операції, пов'язані з можливим ухиленням від експортного контролю.

У березні 2022 року було створено міжвідомчу оперативну групу «**Task Force KleptoCapture**». Її завдання - забезпечити дотримання широкомасштабних санкцій, експортних обмежень та економічних контрзаходів, запроваджених Сполученими Штатами разом із союзниками та партнерами у відповідь на неспровоковане військове вторгнення Росії в Україну. В тому числі завдяки зусиллям цієї оперативної групи у США було **розпочато низку справ про порушення санкційного режиму, наслідком яких стало застосування штрафів до порушників та конфіскація майна**.

Порушення щодо особи кримінальної справи за відповідним обвинуваченням передбачає можливість конфіскації активів, які кваліфікуються як доходи від злочинної діяльності. В тому числі ідеться про **цивільну конфіскацію in rem**, тобто конфіскацію без ухвалення обвинувального вироку.

У грудні 2022 року США ухвалили закон, який дозволяє передавати Україні грошові кошти, отримані від продажу конфіскованих активів підсанкційних осіб. Згідно із цим законом Генеральний прокурор може передати Державному секретарю кошти, отримані від конфіскованого майна для використання їх Державним секретарем для надання допомоги Україні на відшкодування шкоди, заподіяної російською агресією. Таке передання вважається іноземною допомогою відповідно до Закону про іноземну допомогу 1961 року (22 U.S.C. 2151 et seq.), у тому числі з метою надання адміністративних повноважень та виконання вимог щодо звітності, що містяться в цьому Законі.

Деякі кримінальні справи, порушені Департаментом юстиції (3)

Справа Малофєєва

Першою справою у США, у якій було апробовано механізм цивільної конфіскації (в рамках кримінального провадження за обвинуваченням у порушенні санкцій) із подальшим переданням коштів на потреби України, стала справа Костянтина Малофєєва (докладно про цю справу див. [ТУТ](#)).

У квітні 2022 року в США проти російського олігарха, медіа-магната, засновника православного телеканалу «Царьград ТВ» Костянтина Малофєєва було порушено кримінальну справу. Він обвинувачується в порушенні санкцій, уведених Сполученими Штатами ще в 2014 році, на першому етапі російсько-української війни.

В обвинувальному акті зазначається, що **Малофєєв, усупереч установленим заборонам, найняв американського громадянина, Джека Ганіка (Jack Hanick) для роботи на належних Малофєєву телекомпаніях в Росії та Греції, а також для участі в придбанні телекомпанії в Болгарії.** Окрім того, Малофєєв, в обхід застосованих до нього санкцій, намагався «заднім числом» **переоформити свої американські інвестиції в розмірі 10 млн доларів США на підставну особу.** Одночасно із пред'явленням обвинувачення прокуратура заявила про конфіскацію активів Малофєєва.

(3) Більше справ тут: <https://www.justice.gov>

Другого лютого 2023 року суд задовольнив клопотання прокуратури щодо конфіскації американських активів Малофєєва на загальну суму 5.4 млн доларів.

Окружний суддя Пол Гардеф (Paul Gardephe) (Федеральний суд Манхеттена) дозволив прокуратурі конфіскувати кошти Малофєєва на загальну суму 5.4 млн доларів. Рішення про конфіскацію Малофєєв не оскаржив. Генеральний прокурор США Меррік Гарланд (Merrick Garland) заявив, що **ці кошти будуть передані на допомогу Україні.**

Справа яхти Amadea

23 жовтня 2023 року Міністерство юстиції США подало позов до федерального суду в Нью-Йорку про **конфіскацію супер'яхти Amadea вартістю 300 млн доларів**, бенефіціарним власником якої вважають підсанкційного російського олігарха Сулеймана Керімова.

Спів-директор оперативної групи KleptoCapture Майкл Ху (Michael Khoo) вказав у своїй заяві, що рішення про конфіскацію Amadea було прийнято *"після ретельних і кропітких зусиль, спрямованих на збір необхідних доказів, що свідчать про явну зацікавленість Сулеймана Керімова в Amadea і неодноразове зловживання фінансовою системою США для підтримки та утримання яхти в його інтересах"*.

У період між липнем та жовтнем 2021 року Керімов придбав яхту Amadea, оформивши її на компанію, яка належала Президентові Imperial Yachts Євгенію Кочману. **Усі подальші витрати на утримання цієї яхти (на обслуговування, паливо, обладнання, інспекції та портові збори тощо), всупереч установленим санкційним обмеженням, проводилися із використанням американських фінансових інституцій, або на користь компаній-резидентів США.** За період із вересня 2021 по квітень 2022 такі витрати склали близько 1.3 млн доларів США.

Оскільки на момент придбання яхти Керімов перебував під санкціями, йому було заборонено здійснювати будь-які платежі на користь американських компаній або отримувати будь-які послуги від них, так само як і використовувати американські фінансові інституції для проведення відповідних транзакцій.

Окрім двох вищенаведених справ, які дістали широку висвітлення у пресі, є чимала кількість справ, попри те, що маловідомі широкому загалу, вказують на енергійну боротьбу американської правоохоронної системи із порушниками санкційного режиму. Наведемо лише деякі із них.

Справа Гольцева та інших

Наприкінці жовтня 2023 Міністерство юстиції США оприлюднило кримінальне обвинувачення, висунуте проти Миколи Гольцева, Салімджона Насріддінова та Крістіни Пузиревої у змові та інших звинуваченнях, пов'язаних з міжнародною схемою закупівель від імені російських компаній, що перебувають під санкціями. Обвинувачених звинувачують у незаконному експорті до Росії напівпровідників, інтегральних схем та інших електронних компонентів подвійного призначення на мільйони доларів через підставні бруклінські компанії. Деякі з поставлених компонентів були виявлені в захоплених в Україні російських озброєннях і засобах радіоелектронної розвідки. У справі фігурують дві бруклінські компанії SH Brothers Inc. і SN Electronics Inc., які, як стверджується, сприяли цій схемі шляхом пошуку, купівлі та доставки заборонених товарів кінцевим користувачам у Росії, що перебувають під санкціями. Обвинувачені, знаючи про потенційне військове застосування електроніки, використовували корпорації-посередники в різних країнах для перенаправлення товарів до Росії. Уряд у цій справі представляє Відділ національної безпеки та кіберзлочинності, а розслідування координувалися через Disruptive Technology Strike Force і оперативну групу KleptoCapture.

Справа Панчернікова

Колишній військовослужбовець Збройних сил США Ігор Панчерніков був засуджений до 27 місяців ув'язнення у федеральній в'язниці за змову з метою незаконного експорту оборонних товарів, зокрема тепловізійних прицілів і окулярів нічного бачення, до Росії без необхідної ліцензії, що є порушенням Закону про контроль за експортом озброєнь.

Панчерніков, колишній військовослужбовець Повітряних сил, у березні визнав себе винним за звинуваченням у змові. Схема, що діяла з грудня 2016 року по травень 2018 року, передбачала, що спільники купували оборонні товари в американських онлайн-продавців, надсилали їх на адресу Панчернікова, який після перевірки та приховування відправляв їх поштою до Росії. Панчерніков вказував фіктивні імена відправників, неправдиво ідентифікував товари і ховав їх в інших відправленнях, щоб приховати незаконний експорт. Його спільниця Олена Шифрін визнала свою провину, ще один обвинувачений, Володимир Придача, не визнав себе винним, а двоє переховуються від правосуддя. У розслідуванні брали участь відділення ФБР у Лос-Анджелесі та Чикаго, Служба поштової інспекції США, а також Служба розслідувань національної безпеки.

Справа Орехова та інших

Міністерство юстиції США оприлюднило обвинувальний акт за звинуваченням громадян Росії Юрія Орехова, Артема Усса, Світлани Кузургашевої, Тимофія Телегіна і Сергія Тулякова, а також Хуана Фернандо Серрано Понсе і Хуана Карлоса Сото. Їх звинувачують у змові з метою незаконного отримання американських військових технологій і венесуельської нафти, що потрапила під санкції, за допомогою складної схеми з використанням підставних компаній, криптовалюти і незаконних транзакцій. Орехов і Кузургашева, використовуючи Nord-Deutsche Industrieanlagenbau GmbH (NDA GmbH) як прикриття, нібито отримували чутливі військові технології від американських виробників і контрабандою переправляли сотні мільйонів барелів нафти з Венесуели до Росії та Китаю. В обвинувальному висновку детально описана складна мережа транзакцій, підставних компаній і фальсифікованих документів, що включала криптовалютні перекази і великі суми готівки, за які обвинуваченим загрожує покарання у вигляді позбавлення волі на строк до 30 років у разі визнання їх винними. Розслідування очолює ФБР за підтримки Управління міжнародних справ Міністерства юстиції США, Міністерства торгівлі США та європейських правоохоронних органів.

Справа Романюка та інших

Згідно з судовими документами, Ерікс Мамонов і Вадим Ананіц, громадяни Латвії, очільники компанії CNC Weld, разом зі Станіславом Романюком з України та іншими обвинувачуються у змові з метою порушення експортного законодавства США шляхом спроби контрабанди високоточного шліфувального верстата з Коннектикуту до Росії. Цей верстат, який використовується у програмах ядерного розповсюдження та оборони, потребував ліцензії на експорт до Росії, яку обвинувачені не отримали. Влада США у співпраці з латвійською владою перехопила шліфувальний верстат у Ризі, Латвія, запобігши його відправці до Росії. Обвинувальний акт також містить звинувачення проти компаній CNC Weld і BY Trade OU. Заарештовані в Латвії Мамонов, Ананіц і Узбаліс очікують на екстрадицію, тоді як Романюк був заарештований в Естонії в червні 2022 року.

ВИСНОВКИ

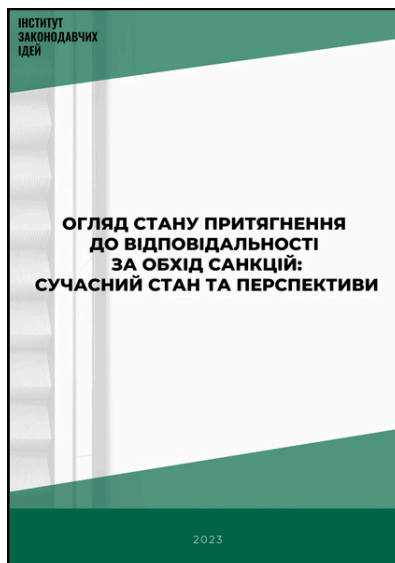
У відповідь на неспровоковану агресію Росії проти України країни Заходу «в один голос» зреагували запровадженням безпрецедентно широких санкцій проти держави-агресора. Утім для того, аби санкції були насправді відчутними для Росії і реально підривали її здатність до ведення війни, потрібен дієвий механізм примусової імплементації запроваджених санкційних обмежень, який би забезпечував суворе і невідворотне покарання для тих, хто прагне обійти ці обмеження чи уникнути їх.

Механізм, який діє у Сполучених Штатах, може правити за взірець для інших держав-партнерів і для самої України, яка найбільше зацікавлена у міцності санкційної політики.

Американська модель забезпечення примусової реалізації санкцій багатопланова: вона включає як кримінально-правовий, так і цивільно-правовий рівні. При цьому на кримінально-правовому рівні передбачається не тільки знайомий нам штраф як міра покарання і ув'язнення для фізичних осіб, але й можливість речової (цивільної) конфіскації активів, пов'язаних зі злочинною діяльністю, без вироку проти особи-власника. Цивільний рівень у свою чергу передбачає розгалужену і гнучку систему штрафів, здатних відчутно поповнювати державний бюджет.

Зазначені юридичні механізми, або принаймні їх окремі елементи, мають бути взяті на озброєння державами, що прагнуть вести енергійну боротьбу із ухиленням від санкцій.

Більше наших досліджень на сайті Глобального конфіскаційного трекера

Інститут законодавчих ідей - незалежний аналітичний центр, який досліджує питання реалізації антикорупційної політики в Україні, її відповідність міжнародним стандартам протидії корупції. Ми аналізуємо інститут повернення активів та можливості його вдосконалення і розширення. В сучасних умовах одним з головних завдань ми бачимо забезпечення відшкодування шкоди, завданої агресією РФ проти України за рахунок російських активів.

izi.institute

office@izi.institute

[+38\(063\)7638509](tel:+380637638509)

